

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Онищук Сергій Ігорович, 1998 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2021 році Західноукраїнський національний університет за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування.

У 2022 році Онищук С. І. вступив на денну форму до аспірантури Західноукраїнського національного університету відповідно до наказу № 89 від 31.03.2022 р. за спеціальністю 072 «Фінанси банківська справа та страхування». Здобувач успішно виконав акредитовану освітньо-наукову програму, отримав академічну довідку та висновок наукового керівника – доктора економічних наук, професора, професора кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Західноукраїнського національного університету Кириленко Ольги Павлівни, які представлено в атестаційній справі.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Західноукраїнського національного університету Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль від 9.01.2026 року № 15 на підставі рішення Вченої ради Західноукраїнського національного університету (від 09.01.2026 р., № 5) у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради: Горина Володимира Петровича, доктора економічних наук, професора, професора кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Західноукраїнського національного університету.

Рецензентів: Малиняка Богдана Степановича, доктора економічних наук, доцента, професора кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Західноукраїнського національного університету;

Птащенко Олени Валеріївни, доктора економічних наук, професора, професора кафедри економічної кібернетики та інформатики Західноукраїнського національного університету.

Офіційних опонентів: Буряченко Андрія Євгеновича, доктора економічних наук, професора, завідувача кафедри фінансів імені Віктора Федосова Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана;

Возняк Галини Василівни, доктора економічних наук, професора, провідного наукового співробітника відділу регіональної фінансової політики, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»,

на засіданні 11 березня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 07 – Управління та адміністрування за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування Онищуку Сергію Ігоровичу на підставі публічного захисту дисертації «Шляхи зміцнення фінансового потенціалу територіальних громад».

Науковий керівник Кириленко Ольга Павлівна доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Західноукраїнського національного університету Міністерства освіти і науки України.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису з дотриманням вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету

Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Дисертаційна робота є завершеним і самостійно виконаним науковим дослідженням. Усі результати, викладені в дисертації, розроблені автором особисто. Достовірність та обґрунтованість проведеного дослідження підтверджена застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у вдосконаленні: трактування сутності фінансового потенціалу територіальної громади; підходів до побудови стратегії управління фінансовими ризиками територіальних громад у воєнний період в контексті напрямів: «Безпека», «Гнучкість» та «Стійкість»; послідовності реалізації міжнародної співпраці територіальних громад, в основі якої покладений відповідний алгоритм, з метою залучення додаткових фінансових ресурсів та зміцнення фінансового потенціалу територіальних громад; науково-методичного підходу до бюджетного планування на місцевому рівні в умовах новітніх викликів в частині переходу від традиційних методів до «нульового» бюджетування. В роботі розвинуто систематизацію фінансових ресурсів територіальних громад і принципів їх формування та використання; запропоновано класифікацію фінансових ресурсів за ознакою їх впливу на фінансовий потенціал територіальних громад. Набули подальшого розвитку: науково-методичні підходи до оцінювання фінансового потенціалу територіальних громад в частині визначення теоретичних передумов оцінювання, етапів підготовчої роботи та їх впливу на методологію оцінювання, а також методів оцінювання із застосуванням класифікації територіальних громад за критерієм безпекової локації; стратегічний інструментарій управління ризиками фінансового потенціалу територіальних громад, в частині впровадження системи тривекторного моніторингу. Обґрунтовано шляхи зміцнення та розширення фінансового потенціалу територіальних громад за напрямками: 1) активізація та диверсифікація доходної бази; 2) раціоналізація та підвищення ефективності витрат; 3) співпраця та координація; 4) управління ризиками.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання теоретичних та методичних положень дослідження та прикладних рекомендацій щодо зміцнення фінансового потенціалу територіальних громад у науково-дослідній роботі, що було зроблено при підготовці розділу «Пріоритети розвитку державних та місцевих фінансів в контексті забезпечення сталого розвитку держави» науково-дослідної роботи: «Фінансова система у забезпеченні стійкого економічного зростання України» (державний реєстраційний номер 0121U109150) та здійсненні заходів з надання науково-професійних послуг за господарським договором «Наукове консультування щодо удосконалення інституційного забезпечення розроблення та реалізації бюджетної політики в територіальній громаді».

Основні результати дослідження впроваджені у навчальний процес Західноукраїнського національного університету при поглибленні змістового наповнення та розробки практичних завдань з дисциплін: «Фінанси територіальних громад» при підготовці здобувачів вищої освіти за освітньою програмою «Фінанси» на першому рівні вищої освіти за спеціальністю D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» та «Управління фінансовими ресурсами територіальних громад» на другому рівні вищої освіти за спеціальністю D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» (довідка Західноукраїнського національного університету №126-28/2953 від 31.12.2025).

Результати дисертаційного дослідження щодо шляхів зміцнення фінансового потенціалу територіальних громад використані в діяльності Тернопільської військової

державної адміністрації (довідка № 42-33/1906 від 30.12.2025), Кременецької міської ради Тернопільської області (довідка № 627/02-27 від 26.11.2025) та Золочівської міської ради Золочівського району Львівської області (довідка № 379 від 16.12.2025).

Дисертаційна робота відповідає темі дослідження та спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Дисертація за своєю структурою, змістом, загальним обсягом та кількістю наукових публікацій відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, що висуваються до здобувачів ступеня доктора філософії, та є результатом самостійно виконаної та завершеної науково-дослідної роботи, яка характеризується належним науково-методичним рівнем. Під час рецензування не виявлено ознак академічного плагіату та інших порушень, що могли би поставити під сумнів самостійний характер виконаного дослідження і дотримання автором принципів академічної доброчесності.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить 216 сторінок друкованого тексту. Робота містить 30 таблиць, 34 рисунки та 7 додатків. Список використаних джерел складається із 179 найменувань.

Здобувач має 10 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 в українських фахових виданнях з фінансів, банківської справи та страхування; 1 стаття в українському фаховому виданні з економіки; 1 стаття в періодичному науковому виданні, що індексується в базі даних Web of Science; 5 тез доповідей за результатами участі в роботі всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференцій та апробації на наукових заходах, зокрема:

Статті у фахових наукових виданнях

1. Кириленко О., Онищук С. Фіскальна стійкість та фінансовий потенціал територіальної громади: сутність та взаємозв'язок. *Світ фінансів*. 2025. №1. С. 57-68 DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2025.01.057> URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1783/1787> (1,0 д.а., особистий внесок автора – 0,5 д.а.: обґрунтовано взаємозв'язок між фіскальною стійкістю та фінансовим потенціалом територіальної громади).

2. Кириленко О.П., Онищук С. Аналіз фінансових ресурсів територіальних громад. *Бізнес Інформ*. 2025. №9. С. 356-366 DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-9-356-366> (0,7 д.а., особистий внесок автора – 0,4 д.а.: проаналізовано стан фінансових ресурсів територіальних громад України).

3. Онищук С. Оцінка впливу капітальних видатків на формування фінансового потенціалу територіальної громади. *Економічний простір*. 2025. №207. С. 163-170. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.207.163-170> (0,6 д.а.).

4. Онищук С. Перспективи використання зарубіжного досвіду у сфері зміцнення фінансового потенціалу територіальних громад. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2025. № 4 (18). Том 2. С. 200-210. DOI: <https://doi.org/10.32750/2025-0417> <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/616> (0,8 д.а.).

Статті у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базі даних

Web of Science

5. Kyrylenko, O., Gavkalova, N., Shashkevych, O., Humen, V., & Onyshchuk, S. (2025). Utilising Public Finance to Foster Sustainable Growth in Local Communities. *European Journal of Sustainable Development*, 14(2), 345-363 (Web of Science, Q4). DOI:

<https://doi.org/10.14207/ejsd.2025.v14n2p345>

URL:

<https://ecsdev.org/ojs/index.php/ejsd/article/view/1690> (1,0 д.а., особистий внесок автора – 0,2 д.а.: проаналізовано особливості фінансового потенціалу територіальних громад).

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Онищук С. Вплив децентралізації на фінансовий потенціал регіонального розвитку. *Актуальні питання фінансової теорії та практики*: збірн. матер. Десятої заоч.-дистанц. конф. студентів і молодих вчених (м. Тернопіль, 26 квіт. 2023 р.). Ч. 2. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. С. 129-132 (0,27 д.а.).

7. Кириленко О., Онищук С. Актуальні проблеми житлово-комунального господарства України. *Фінансове забезпечення сталого розвитку*: збірн. наукових праць кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Західноукраїнського національного університету. Вип. 3. Т. 2. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. С. 90-92. (0,15 д.а., особистий внесок автора – 0,1 д.а.: узагальнено проблеми житлово-комунального господарства України як складової фінансів територіальних громад).

8. Онищук С. Доходи місцевих бюджетів – основа фінансової самодостатності територіальних громад. *Актуальні питання фінансової науки та практики*: збірник наукових праць кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Західноукраїнського національного університету. Вип. 1. Тернопіль: ЗУНУ, 2024. С. 130-132 (0,2 д.а.).

9. Братівник І., Онищук С. Фінансове забезпечення соціальних програм в територіальних громадах. *Сучасний менеджмент: моделі, стратегії, технології*: матеріали XXVI Всеукр. щоріч. студент. наук.-практ. конф. за міжнарод. участю. 22 квіт. 2025 р. Одеса : НУ «Одеська політехніка», 2025. С. 193-194. URL: https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/studolymconf/zbirka_tez_konferenciyi_colctie_de_rezumat_ale_conferintelor_22_04_2025.pdf (0,15 д.а., особистий внесок автора – 0,08 д.а.: обґрунтовано перспективи розвитку фінансового забезпечення соціальних програм територіальних громад).

10. Онищук С. Моніторинг та ідентифікація основних загроз для фінансового потенціалу територіальних громад у воєнний період. *Одинадцяті Всеукраїнські наукові читання пам'яті С.І. Юрія*: збірник наукових праць (м. Тернопіль, 12 листопада 2025 р.). Тернопіль: ЗУНУ, 2025. С. 127-130 (0,25 д.а.).

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Горин Володимир Петрович, доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія Західноукраїнського національного університету. *Без зауважень*:

Малиняк Богдан Степанович, доктор економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Західноукраїнського національного університету. *Зауваження*:

У результаті рецензування дисертаційної роботи Онищука С. І. виникли такі дискусійні питання та зауваження.

1. Обґрунтовуючи доцільність зміну принципу бюджетування, а саме: запровадження формування бюджету за принципом «нульової» основи (с. 163–167) автору доцільно було б приділити більше уваги ризикам, притаманним цьому підходу до управління бюджетом, а також заходам щодо їх урахування та мінімізації. Зокрема, варто проаналізувати можливе зростання адміністративного навантаження, суб'єктивність оцінювання програм та ризик фрагментарності фінансового планування

в умовах обмежених управлінських ресурсів територіальних громад та наявних соціальних викликів.

2. Автором зроблено висновок про доцільність імплементації зарубіжного досвіду функціонування місцевих бюджетів для зміцнення фінансового потенціалу територіальних громад (с. 179). Запропоновані стратегічні напрями імплементації зарубіжного досвіду доцільно було б доповнити аналізом інституційних та правових обмежень їх запровадження в Україні, зокрема з огляду на чинну бюджетну та податкову систему. Крім того, потребує глибшого обґрунтування питання диверсифікації дохідної бази через запровадження місцевого податку на бізнес (приклад Угорщини) до умов воєнного стану та різного рівня економічної спроможності українських територіальних громад.

Птащенко Олена Валеріївна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічної кібернетики та інформатики Західноукраїнського національного університету. *Зауваження:*

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, її наукову новизну, теоретичну та практичну цінність загалом, поряд із зазначеними вище вагомими результатами слід наголосити, що в роботі мають місце окремі положення, які є дискусійними та потребують обговорення.

1. В підрозділі 2.2 наведено економічну модель впливу капітальних видатків на фінансовий потенціал територіальних громад України, що є одним з ключових положень дисертаційної роботи, але не представлено прикладу її застосування. В подальших наукових пошуках автору доцільно провести практичну апробацію розробленої економічної моделі.

2. В підрозділі 2.3 наведено напрями та методи моніторингу основних загроз для фінансового потенціалу територіальних громад України. Зауважимо, що кінцевий результат запропонованих дій доцільно було представити з відповідними математичними розрахунками та обґрунтуванням.

Буряченко Андрій Євгенович, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів імені Віктора Федосова Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. *Зауваження:*

Окремі положення дисертаційної роботи мають дискусійний характер і можуть стати предметом подальших наукових пошуків.

1. У розділі 1 «Теоретичні засади фінансового потенціалу територіальних громад» доцільно було прописати і наочно представити склад фінансового потенціалу та фінансових ресурсів територіальних громад, щоб відмежувати фінансові ресурси, якими оперують органи місцевого самоврядування від фінансових ресурсів суб'єктів господарювання, що функціонують на території громади, а також фінансових ресурсів домогосподарств. Немає чіткого розуміння того, яким чином автор тлумачить ці основні поняття. Вважаємо, що в основу такого пояснення треба покласти поняття суспільного інтересу, на підставі чого відокремити фінансовий потенціал мешканців громади і бізнесу від фінансового потенціалу власне самої територіальної громади. Саме такий підхід застосований автором у другому розділі роботи.

2. У пп. 3.3 здобувач визначає «нульове» бюджетування як ключовий інструмент підвищення ефективності видатків у воєнний час. Погоджуючись із цим, слід зауважити, що в роботі бракує детального опису механізму аудиту ефективності чинних програм, який має передувати «обнуленню» бюджету, щоб уникнути втрати критично важливих соціальних досягнень громади.

3. У III розділі дослідження проаналізовано зарубіжний, зокрема європейський,

досвід фінансового забезпечення місцевого самоврядування, що заслуговує позитивної оцінки. У пп. 3.1 запропоновано стратегічні напрями зміцнення фінансового потенціалу українських громад: розширення прав у сфері фіскальної автономії, об'єднання фінансових ресурсів та співпраці; диверсифікація дохідної бази та запровадження місцевого податку на бізнес; створення резервних фондів та розвиток державно-приватного партнерства. Автор слушно підкреслює, що імплементація цих механізмів повинна бути проведена на основі врахування нерівномірності економічного розвитку та кадрової спроможності. На наш погляд, остання теза потребує додаткових пояснень, що важливо для практичного втілення даних пропозицій.

Возняк Галина Василівна, доктор економічних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу регіональної фінансової політики, ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». *Зауваження:*

Загалом, позитивно оцінюючи наукове та практичне значення одержаних Оніщуком С.І. результатів, слід вказати на окремі положення, які є дискусійними та потребують додаткових пояснень, а саме:

1. в пункті 2.1 за допомогою дисперсійного аналізу, автор оцінює відмінності фінансового потенціалу для сільських та міських громад в розрізі обраних груп, не пояснюючи чому із поля зору вилучає селищні громади (яких на мапі України більше, ніж міських). Доречно було б врахувати цей тип громад, оскільки це дозволило б посилити аналітичні розрахунки, а відтак і практичну значущість дослідження;

2. аналіз структури видатків місцевих бюджетів підтвердив переважання витрат на оплату праці (до 56%) при низькій частці капітальних інвестицій (20%). Практична цінність роботи були би більшою, якби здобувач, у рамках запропонованої стратегії управління фінансовими ризиками територіальних громад у воєнний період за напрямом «Гнучкість», надав конкретні рекомендації, наприклад, щодо оптимізації штатної чисельності апарату управління місцевого самоврядування в громадах зі значним демографічним відтоком з метою вивільнення фінансових ресурсів, необхідних для відновлення;

3. в роботі проведено компаративний аналіз світового досвіду (Швейцарії, Угорщини, Швеції та Литви) зміцнення фінансового потенціалу територіальних громад (п.п.3.2). Водночас, запропоновані напрями імплементації (наприклад, угорська модель місцевого податку на бізнес) були б більш переконливими, якби автор, наприклад, проаналізував потенційні конфлікти з чинним Податковим кодексом України та ризики подвійного оподаткування в умовах воєнного стану.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» — членів ради.

«Утримались» — членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Оніщуку Сергію Ігоровичу ступінь доктора філософії в галузі знань 07 Управління та адміністрування за спеціальністю 072 – Фінанси, банківська справа та страхування

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається

Голова разової спеціалізованої вченої ради:

Володимир ГОРИН

